

Koronakriisissä lääkealalla puhalletaan yhteen hiileen

Eija Pelkonen / Kirjoitettu 18.5.2020 / Julkaistu 5.6.2020

Lääkkeiden saatavuusongelmat ovat olleet näkyvästi esillä viime vuosien uutisoinnissa. Julkisessa keskustelussa on toisaalta etsitty syitä ja syyllisiä, toisaalta pohdittu keinoja, joilla lääkkeiden saatavuusongelmia voitaisiin ehkäistä.

Globaalit lääkemarkkinat luovat toimintaympäristön, jossa yksittäisen valtion merkitys markkina-alueena pienenee. Vaikka vastuu lääkkeen saatavuudesta on myyntiluvan haltijalla, myös yhteiskunnan ja viranomaisten tehtävänä on löytää keinoja ja vahvistaa niitä toimia, joiden avulla markkinan heilahduksista tulee paremmin ennakoitavia ja saatavuusongelmien negatiivisia vaikutuksia voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään ja minimoimaan.

Koronakevät on osoittanut, että myös viranomaisen kykenee luomaan uusia toimintamalleja nopeasti. Lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi on valmiuslain nojalla tehty nopeita päätöksiä ja annettu uusia ohjeita eri toimijoille – niin yksittäisille lääkehamstereille kuin apteekkeille ja lääkkeiden jakelijoille. Lisäksi on myönnetty erilaisia poikkeuslupia materiaaliseen saatavuuteen liittyen sekä luotu aivan uusia mekanismeja, joiden avulla huoltovarmuuden kannalta tärkeää lääkkeiden varastotilannetta Suomessa voidaan seurata lähes reaaliaikaisesti. Fimean näkökulmasta kaikki tämän ketteryuden vaatima yhteistyö alan toimijoiden kanssa on sujunut erinomaisesti ja viestinvaihto on ollut vilkasta!

Myös Euroopan lääkevirastossa on testattu jo aiemmin luotuja lääkkeiden saatavuutta poikkeusoloissa edistäviä mekanismeja. Poikkeuskäytännöt mahdollistavat COVID-19-infektion hoidossa lupaavien lääkkeiden kliinisten kokeiden ja myyntilupien hyväksymisessä vaadittavien lupaprosessien etenemisen nopealla aikataululla. Jo nyt nähdään, että yhteen hiileen puhaltamalla myös eurooppalaiset valvontaprosessit etenevät ennen näkemättömällä vauhdilla.

Tässä Sic!-teemanumerossa pohdimme lääkkeiden saatavuuteen liittyviä kysymyksiä: Minkälaisia erityispiirteitä koronakevät on tuonut lääkealalle? Millaisia keinoja viranomaisella on edistää lääkkeiden saatavuutta poikkeusolosuhteissa? Miten Suomen velvoitevarastointijärjestelmä toimii? Mitkä voisivat olla potentiaalisia lääkkeitä COVID-19-hoitoon?

Monimutkaisiin ongelmiin ei ole yksinkertaisia vastauksia edes kriisivalmiuden aikana. Koronakevät on kuitenkin herättänyt huomaamaan niin kansallisen kuin kansainvälisenkin yhteistyön voiman ja mahdollisuudet. Kevään aikana lääke- ja laitealalle on yhteistyössä eri toimijoiden kesken luotu käytäntöjä, joiden avulla ala voi uudistua ja ”uusi normaali” voi olla entistä parempi!

Eija Pelkonen

Ylijohtaja, Fimea